

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Deres referanse
Vår referanse 20/00010-46
Vår dato 03.03.2020

Fellesorganisasjonen (FO)
Mariboegs gate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

Innspill til representantskapforslag om en opptrappingsplan for bemanning i eldreomsorgen og tiltak for å forebygge demenssykdom. Dokument 8:51 S (2019-2020)

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforening og profesjonsforbund for 30.000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

FO støtter representantforslaget om en opptrappingsplan for bemanning i eldreomsorgen og tiltak for å forebygge demenssykdom, men vi har noen presiseringer og innspill knyttet til å styrke tjenestene med sosialfaglig og vernepleierfaglig kompetanse.

Hjemmebaserte tjenester i kommunen og fastlegene er ofte de som møter personer tidlig i et endrings- og/eller sykdomsforløp. Ofte søker personer hjelp av helt andre årsaker enn begynnende demens eller kognitiv endring. Det kan være hjelp til praktiske gjøremål eller en akutt, forbigående situasjon, som for eksempel etter et brudd.

Tjenestene må ha tilstrekkelig kompetanse til både å observere endringer over tid, og til å rehabilitere og forebygge nye funksjonstap. I dag har kommunene hverdagsrehabiliteringsteam i ulike varianter. Dette er viktige tilbud for å sikre intensiv og avgrenset opptrening. Men endringer knyttet til demens og kognitiv svikt kommer ofte mer snikende og krever observasjon over tid. Kommunene må ha hjemmebaserte tjenester med tilstrekkelig kompetanse til å møte slike behov. Sykdom vil også kunne medføre ensomhet og sosial tilbaketrekking. I tillegg til fysisk helse er det derfor viktig å ha fokus på meningsfulle aktiviteter og sosiale relasjoner.

Vernepleierens kompetanse

Demens er et komplekst fagfelt, og det er avgjørende å ha et tverrfaglig sammensatt tilbud der kompetanse om geriatri, alderspsykiatri, etikk, miljøterapi og relasjonskunnskap står sterkt i tillegg til medisinskfaglig kunnskap. Smerter, depresjon

og ulike miljøfaktorer kan være bakenforliggende årsaker til utfordrende atferd hos pasienter med demens. Beroligende medikamenter ved utagering hjelper lite dersom det er miljømessige faktorer som ligger bak. På samme måte som at ferdig servert mat hjelper lite, når trivselen er så dårlig at du ikke makter å spise. Symptomer som angst, depresjon, hallusinasjoner og vrangforestillinger forekommer hyppig hos pasienter med demens. Det kan for eksempel være vanskelig å observere at en pasient med langtkommen demens er deprimert, da både demens og depresjon kan ha sammenfallende symptomer.

Vernepleie gir helse- og sosialfaglig kompetanse bygd opp rundt ulike brukergrupper med nedsatt funksjonsevne. Dette er viktig kunnskap og ferdigheter å ha med i arbeidet med demente. Miljøarbeid og -terapi er en omfattende del av vernepleiefaglig kompetanse, og vernepleiere har spesifikk kunnskap om ferdigheter knyttet til det å kunne analysere forhold som påvirker ferdigheter og mestring, og utfordrende atferd. Ansatte med kunnskap om kommunikasjon og samspill, blir viktigere og viktigere etter hvert som demenssykdommen progredierer, og brukers hukommelse og språkevne blir redusert. Særlig påvirker det personens evne til å ytre ønsker og behov og det vil gjenspeile seg ved at personen i større grad kommuniserer via sin atferd, eller på en non-verbal måte. Eksempelvis kan motorisk uro skyldes angst, og kan dreie seg om tidsforskyving, hvor pasienten bekymrer seg over ansvar for gamle foreldre.

Vernepleieres kunnskap og kompetanse vil styrke demensomsorgen, både i økt kompetanse, miljøterapeutisk arbeid, ferdighetstrening og større grad av tverrfaglighet. Og ikke minst vil flere vernepleiere i eldre- og demensomsorgen gi økt rekruttering og tilgang på fagfolk.

Sosionomens kompetanse

En forskningsrapport fra Uni Research Rokkansenteret fra 2017¹ som bygger på en undersøkelse av hvordan sosiale omsorg blir ivaretatt i de kommunale hjemmetjenestene, slår fast at de eldres sosiale behov ikke alltid er godt nok ivaretatt. De hevder at sosial omsorg kan beskrives som en blind flekk i dagens hjemmebaserte eldreomsorg i Norge. Dette i motsetning til mange europeiske land hvor satsingen på ivaretagelse av eldres livskvalitet og verdighet har ført til at eldreomsorg i stor grad er blitt et sosialfaglig anliggende.

Rapporten fra Uni Research Rokkansenteret foreslår en rekke grep som kan sette kommunene bedre i stand til å yte hjemmebaserte tjenester i et mer helhetlig perspektiv. Et viktig tiltak er å tilsette personer med sosialfaglig kompetanse i det kommunale tjenestetilbudet for eldre brukere. Dette vil kunne bidra til et bedre og mer helhetlig omsorgstilbud i tråd med intensjonene i Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester fra 2012. En tverrfaglig sammensatt ansattegruppe som innbefatter sosialfaglig kompetanse kan bidra til å bedre forankre bevisstheten om at sosial omsorg er en like viktig del i et helhetlig omsorgstilbud som den pleieorienterte og praktiske omsorgen. En tverrfaglig helse- og sosialfaglig ansattegruppe kan også føre

---

¹ Munkejord, M.C., Eggebø, H. og Schönfelder, W. (2017): *Hvordan ivaretas den sosiale omsorgen? En studie av brukeres, pårørendes og ansattes erfaringer med hjemmebasert eldreomsorg*. Rapport 3 – 2017. Bergen: Uni Research Rokkansenteret

til et skjerpet profesjonelt fokus på sosial omsorg, sosiale relasjoner og meningsfylte aktiviteter.

Sosionomen i eldreomsorgen kan bidra til større fokus på meningsfylte aktiviteter, boforhold, sosialt fellesskap, nettverk og samspill med familie. Den kompetansen sosionomen har innenfor forvaltning, tverrprofesjonelt samarbeid og kjennskap til det øvrige hjelpeapparat, vil også kunne bidra til at de eldre får sine rettigheter til offentlige tjenester ivaretatt.

Med utgangspunkt i dette har FO følgende forslag til presiseringer i forslaget første punkt:

1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en forpliktende opptrappingsplan, for å *sikre riktig bemanning og kompetanse* i eldreomsorgen i kommunene.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Gry Reinsnos
Rådgiver

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Gry Reinsnos
Rådgiver for vernepleierne